

Achtergrond Ornithologisch Erfgoed

Kort na de 2^e wereldoorlog is een periode van enkele decennia ingezet, waarin veel amateurornithologen, veelal begeleid door professionals, veldwerk verrichtten. Zie het boek *In de ban van vogels* van Voous. Veel van die generatie ‘vogelaars’ zijn nu op hoge leeftijd. Waar moeten zij naartoe met eigen dagboeken en beeldmateriaal over vogels? Wie beoordeelt of ook een deel van hun correspondentie over vogels voor de toekomst van belang is?

De publieke archiefinstellingen kampen met geld- en ruimtegebrek. Selectief archiveren is noodzakelijk, maar daarvoor ontbreken landelijke criteria en ontbreekt gecoördineerde inzet van vrijwilligers. Min of meer hetzelfde geldt voor het zoveel mogelijk digitaliseren van gegevens, maar daarin spelen de kosten een belangrijker rol.

Veelal raken archieven na het overlijden van de eigenaar/beheerder in handen van particulieren of instellingen die geen goed idee hebben van de waarde. Het gevolg is dan vaak dat de archieven verloren gaan. De specifieke ornithologische kennis van de AKN kan een bijdrage leveren tot behoud van de archieven.

Tegen deze achtergrond heeft de AKN in zijn reglement de aandacht voor het ornithologisch erfgoed verankerd.

Archieven over de afgelopen 70 jaar hebben voor de toekomst zowel *ornithologische waarde* als *culturele waarde*:

- Vogels dienen op een effectieve manier beschermd te worden. Daarbij helpt inzicht in vogelpopulaties van specifieke gebieden in vroegere jaren. Sommige archieven dragen uitdrukkelijk bij aan dat inzicht. We spreken dan over de *ornithologische waarde* van deze archieven;
- Minstens zo belangrijk is inzicht in de vroegere methoden van onderzoek en beheer, in de manier waarop amateurs en professionals in het verleden samenwerkten, en in de rol van verschillende personen en instituties. Tijdens het voorwerk in het afgelopen jaar hebben wij kunnen vaststellen dat verschillende archieven juist op deze *culturele waarde* bijdragen aan inzicht.

Meermalen zijn belangrijke archieven met referentiemateriaal (bijv. jaren 1950-1970) verloren gegaan. Voorbeelden zijn de landelijke archieven van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, delen van het natuurwetenschappelijk archief van Staatsbosbeheer en diverse regionale en persoonlijke archieven. Daarom is op initiatief van de in 2012 opgerichte AKN een traject ingezet voor een landelijk gedragen aanpak. Hierover is overeenstemming bereikt met de NOU en met Vogelbescherming Nederland, Sovon Vogelonderzoek Nederland en Naturalis Biodiversity Center. Het gaat hier om de vier landelijke organisaties die regelmatig geconfronteerd worden met verzoeken tot archivering.

Projectdoelen

Hoofddoel van het project “Ornithologisch Erfgoed” is om te komen tot een groep vrijwilligers die gecoördineerd inzetbaar zijn om bedreigde ornithologische archieven

veilig te stellen. Dit op basis van landelijke criteria en een gestandaardiseerde aanpak . Het gaat er derhalve om een goede infrastructuur te creëren. Nevendoelen zijn:

- om door een projectmatige aanpak met brede steun van landelijke organisaties, vertrouwen te winnen zodat archiefeigenaren bereid zijn om hun ornithologisch waardevolle bezittingen af te staan of daar afspraken over te maken die versnippering van het materiaal tegengaan.
- Een tweede nevensdoel is om in genoemde twee jaar zoveel mogelijk actueel bedreigde archieven veilig te stellen bij bestaande landelijke of regionale archiefinstellingen.
- Tenslotte wil het project een stimulans zijn om tot archiefbeleid te komen bij instellingen en personen.